

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نگاهی اجمالی به بیشکک، پایتخت قرقیزستان

از گذشته تا حال

بیشکک که از زمان بوجود آمدن پیشکک نامیده می شد در ۱۲ مه ۱۹۲۶ فرونزه نام گرفت و پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی به بیشکک موسوم گردید این شهر با ۴ ناحیه در مختصات: $42^{\circ}52'$ شمالی و $74^{\circ}36'$ شرقی در دره چوئی واقع در شمال قرقیزستان در دامنه کوهها تیان شان و در چهل کیلومتری خط الرأس قرقیزی (به سمت شمال) در ارتفاع ۷۰۰-۹۰۰ متر بالاتر از سطح دریا و در ۲۵ کیلومتری مرز قزاقستان واقع شده و با شهرهای آلماتی و آستانه قزاقستان، کلرادو و کنتیکت ایالات متحده آمریکا، آنکارا و ازمیر ترکیه، اورومچی جمهوری خلق چین و مینسک - بلاروس خواهر خوانده می باشد.

نام این شهر - بیشکک - نام قهرمان افسانه ای "بیشکک باتیر" به معنی "بیشکک پهلوان" است که در این منطقه در قرن هجدهم میلادی می زیست. همچنین گفته می شود "بیشکک" نام یکی از وسایل آشپزی قرقیزی است (چوب مخصوص هم زدن قیمیز و کره).

روایت می شود، دشمن نزدیک بیشکک رسیده بود و قرقیزها برای نجات جانشان به کوهها پناه بردند اما قبل از رفتن، زن یکی از پهلوانان قرقیز ابزاری را برای هم زدن قیمیز (نوشیدنی سنتی قرقیزی حاوی شیر اسب ماده) گم کرده بود که می خواست آن را با خود ببرد. او باردار بود و در همین موقع وضع حمل کرد و پسری به دنیا آورد. نام این پسر را بیشکک گذاشتند. بیشکک پهلوان قرقیزها بود و مقبره وی تا قبل از قرن هیجدهم در محل دژ بیشکک در ضلع شمالی شهر بوده است.

در فاصله زمانی ۱۹۲۶ تا ۱۹۹۱ نام این شهر براساس نام یکی از رهبران انقلاب بلشویکی روسیه، میخائیل فرونزه که از نزدیکان لنین و متولد بیشکک کنونی بود و در جریان انقلاب ۱۹۰۵ و انقلاب ۱۹۱۷ و شورش های داخلی دهه ۱۹۲۰ نقش بسیار چشمگیری داشت، به نام "فرونزه" نامیده می شد.

تاریخچه بیشکک

◆ قبل از خانان خوقند

کاوش های باستانی نشان میدهد انسان های اولیه در هزاره های پنجم و چهارم قبل از میلاد در منطقه ای که هم اکنون شهر بیشکک واقع شده ساکن بوده اند شاخه شرقی بیشکک از دره چوئی عبور می کرد و در مسیر دیگری به سلسله کوه های تیان شان مرکزی منتهی می شد. در چهارراه این جاده ها کاروان سرایی متعلق به قوم عشایری ترک زبان به نام سولتو (Solto) وجود داشته است. گفته می شود در قرنهای ۱۲-۷ میلادی یک شهر قدیمی ترک نشین به نام جول (Jul) در منطقه بیشکک کنونی قرار داشته است. دره چوئی که شهر بیشکک در آن قرار گرفته در میان رودهای آلا ارچا و الامدین، چراگاه زمستانی قبیله سولتو یکی از چهل قبایل قرقیزی بود.

♦ خانات خوقند

در سال ۱۸۲۵ در قلمرو شهر با دستور مدعلی خان دژ بیشک بانیگذاری شد که بزرگترین پادگان نظامی در دره چوئی در آن مستقر بود. در داخل دژ علاوه بر پادگان، مسجد، بازار، کشتارگاه، زندان، انبار و سایر ساختمان ها وجود داشته است. در اطراف این دژ خانه های صنعتگران و تجار، کاروان سراها و کارگاه های صنعتگری دایر بود. این دژ در مرکز راه های قبایل عشایری برای جابجایی آنها از چراگاه های زمستانی به چراگاه های تابستانی و در مسیر جاده منتهی به دریاچه ایسیک کول و منطقه هفت رود قرار داشت. امیران خوقند از این دژ به عنوان محل جمع آوری مالیات ها از کاروان های گذری استفاده می کردند.

♦ سلطه روسیه تزاری

نخستین سند مکتوب در باره بیشکک به عنوان منطقه مسکونی در کتاب "توصیف عملیات های نظامی در منطقه زایلی در سال ۱۸۶۰ و مجله محاصره دژ بیشکک تابع خانات خوقند" آمده است. در این کتاب تاریخی می خوانیم:

"... دژهای بیشکک و توکماک به عنوان پادگان نظامی خوقند استفاده می شد که سربازان آن موظف بودند از قرقیزها مالیات جمع آوری نمایند و آنها را علیه روسها متقاعد نمایند."

در سال های ۱۸۶۰ این دژ توسط نظامیان روسی محاصره شد و در ماه نوامبر ۱۸۶۲ دژ بیشکک تخریب گردید و سال های بعد در هیمن منطقه پاسگاه قزاقهای اوکراینی و سپس بازار تاسیس شد در سال ۱۸۶۸ بیشکک همچون دهکده ای بود که ۲۹ آوریل ۱۸۷۸ به عنوان شهر اعلام شد.

◇ حکومت سوسیالیستی شوروی

در ماه اکتبر ۱۹۲۴ شهر بیشکک به عنوان مرکز اداری خودمختاری قره قرقیز و در ماه مه ۱۹۲۵ به مرکز اداری خودمختاری قرقیز شناخته شد نیز در ۱۲ مه ۱۹۲۶ به نام فرونزه (نام یک فرمانده شوروی که زادگاهش پیشپک بود) تغییر نام یافت و در سال ۱۹۳۶ فرونزه پایتخت جمهوری سوسیالیستی شوروی قرقیزستان شد. شایان ذکر است پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، در تاریخ ۱ فوریه ۱۹۹۱ فرونزه به بیشکک موسوم گردید.

◇ معماری و بافت شهر بیشکک

معماری شهر تا قبل از انقلاب اکتبر به سبک اروپایی بود شبکه خیابان های شهر به صورت شطرنجی طراحی شده بود، بخشی از ساختمان چوبی و بخش عمده ساختمان های بیشکک با خشت ساخته شده بود در شهر باغ های فراوانی وجود داشت می گویند هر تاجر جدید ازبکی، روسی یا اوکراینی که وارد این شهر می شد یک نهال می کاشت، تا قبل از قرن ۲۰ تعداد ۴۰ خیابان خاکی و ۶ میدان در شهر بیشکک وجود داشت. در سال دهه بیست قرن ۹ مرحله اول شهرسازی که توأم با عقیده سازدگی بود آغاز شد، در آن دوره ویژگی های معماری محلی کمتر مورد توجه قرارگفت. در زمان اتحاد جماهیر شوروی، در دهه ۳۰ معماران روسی برای طراحی مدرن شهر وارد بیشکک شدند.

گفتنی است در سال های جنگ دوم جهانی برخی از سازمان ها و شرکت های واقع در سراسر اتحاد شوروی به فرونزه منتقل شد. اما مرحله اصلی شهرسازی در دوره پس از جنگ و عمدتاً براساس طرح های نوو مدرن در دستور کار قرار گرفت از نمونه های برجسته معماری دهه ۷۰ می توان به ساختمان کمیته اجرایی حزب کمونیست شهر فرونزه (شهرداری کنونی بیشکک)، ساختمان هیئت دولت، هتل قرقیزستان، کاخ ورزش اشاره کرد.

بافت شهر بیشکک کنونی به گونه ای است که باعث تصفیه هوا بوسیله هوای کوهستانی می شود. بیشکک دارای ۹۳۸ خیابان است. مهمترین خیابان های شهر مناس، چوئی، عبدالرحمان اف، بایتیک باتیر، مسکوسکی است. در بلوارهای ارکیندیک و مولودایا گواردیا نیز کافه های تابستانی و زمین بازی کودکان وجود دارد. بیشتر نواحی مسکونی مانند شهرک های مسکونی شماره ۳ تا ۱۳، در جنوب شهر قرار گرفته است.

◆ جمعیت

بنابر سرشماری سال ۲۰۱۲ جمعیت بیشکک ۸۷۴۴۰۰ نفر است. به علت مهاجرت مردم از جنوب قرقیزستان، جمعیت این شهر در حال افزایش است اگرچه جمعیت روس این شهر که قبلاً از نظر تعداد قابل توجه بود در سال های اخیر به علت مهاجرت آنها کاهش یافته است.

در حال حاضر بیشکک یک مرکز فرهنگی، علمی و مالی به شمار می رود در این شهر، فرهنگستان ملی علوم، ۹ پژوهشگاه، ۱۸ دانشگاه فعالیت می کند دانشگاهایی مانند دانشگاه ملی و دانشگاه قرقیزی-روسی اسلاویانی، دانشگاه دولتی آرابایف قرقیزستان، و ۹ آکادمی تخصصی همچنین اسلام شناسی، دانشگاه های قرقیزی-ترکی مناس و آتا ترک آلاتو، دانشگاه آمریکایی، دانشگاه سازمان امنیت و همکاری اروپا، دانشگاه قرقیزی-قزاقی حقوق و ...

◆ اقتصاد

در سال های اخیر ساختمان سازی در بیشکک در حال رشد است به طور عمده پروژه های ساختمانی در این شهر توسط بخش های خصوصی کشورهای قزاقستان و ترکیه سرمایه گذاری می شود.

پوشیده نماند که از مجموع حجم تولیدات قرقیزستان ۵۸،۷ درصد آن در بیشکک انجام می شود. در اطراف شهر بیشکک منطقه اقتصادی آزاد بیشکک فعال است، بیشکک مرکز تجاری آسیای میانه و نقطه اتصال روسیه، قزاقستان و چین محسوب می شود، بازار "دوردوئی" در بیشکک بزرگترین بازار پوشاک در آسیای مرکزی به شمار می آید.

◆ ادیان و مذاهب

قانون اساسی جمهوری قرقیزستان به گونه ایست که آزادی عمل مبلغان ادیان و مذاهب مختلف را در این کشور مجاز می شمرد. تقریباً تمامی ادیانی که در جهان موجودیت دارند، اعم از اسلام، مسیحیت (ارتدکس، کاتولیک، پروتستان)، بودیسم، یهودیت، هندو و حتی فرقه های بت پرستی باستانی در این کشور نیز فعالیت تبلیغی دارند اما بیشتر جمعیت این کشور را مسلمانان اهل تسنن حنفی تشکیل می دهند که سهم ۸۰ درصدی از کل جمعیت این کشور را به خود اختصاص داده اند. سایر مذاهب اسلامی همچون شافعی (عمدتاً چچنها)، شیعیان، پیروان فرقه های صوفیه و احمدیه، کمتر از ۱ درصد جمعیت این کشور را شامل می شوند در این چارچوب اداره مفتیات، بنیادهای اسلام شناختی، دانشگاه اسلامی و دانشگاه رسول اکرم (ص)، حوزه های علمیه (مدارس مذهبی) و صدها مسجد فعال است.

◆ فرهنگ و هنر

شهر بیشکک با درختان قدیمی و تنومند بلوط شناخته می شود در این شهر بیش از ۲۰ پارک از جمله پارک فرهنگی و تفریحی پانفیلوف، دروازه جنوبی، "فلامینگو"، "آنا ترک" وجود دارد. نیز تئاتر اپرا و باله، تئاتر درام، تئاتر عروسکی، تالار موسیقی (فیلارمونی)، موزه های تاریخ، هنرهای تجسمی، حیات وحش، باستان شناسی، معادن و زمین شناسی

فعال اند در نزدیکی بیشکک منطقه طبیعی و تفریحی آلا آرچا، پارک های طبیعی "تبلی کلوچی" و "ایسیک آتا" (هر دو دارای آب های گرم) قرار دارد.

در بیشکک بیش از ۱۰ شرکت اینترنتی به ارائه خدمات اینترنتی می پردازند و تقریباً حدود ۹۰٪ شهر را پوشش می دهند چنانکه ۶ شرکت خدمات ارتباطی تلفن همراه نیز در بیشکک و کلاً در قرقیزستان فعالیت می کند.

جراید و رسانه های قرقیزستان به دو زبان قرقیزی و روسی چاپ و منتشر می شوند که عمدتاً دفاتر مرکزی آن در بیشکک قرارداد از جمله "عصر بیشکک"، "اسلام مدنیتی"، آرگومنتی ای فاکتی"، "دلو" و ... می باشد. خبرگزاری های مهم "کی نیوز"، "پراودا کی جی"، "اینفورم کی جی"، "آکی پرس"، "۲۴ کی جی"، "خبر" و....

علم و آموزش

موسسات علمی و آموزشی بیشکک عبارتند از:

- انستیتوی دولتی هنر
- فرهنگستان ملی علوم قرقیزستان
- ایستگاه علمی فرهنگستان ملی روسیه در بیشکک
- دانشگاه ملی یوسف بالاساغونی قرقیزستان
- دانشگاه دولتی فنی قرقیزستان
- دانشگاه اقتصاد قرقیزستان
- دانشگاه دولتی عمران، حمل و نقل و معماری قرقیزستان
- دانشگاه کشاورزی قرقیزستان
- آکادمی دولتی پزشکی قرقیزستان
- دانشگاه قرقیزی - روسی اسلاویانی قرقیزستان
- دانشگاه آمریکایی در آسیای مرکزی
- دانشگاه بین المللی قرقیزستان

- دانشگاه قرقیزی - ترکی مناس
  - آکادمی توریسم قرقیزستان
  - انستیتوی نظامی نیروی مسلح قرقیزستان
  - آکادمی بین المللی مدیریت، حقوق، دارایی و تجارت
  - آکادمی تربیت بدنی و ورزش قرقیزستان
  - دانشگاه علوم انسانی قرقیزستان
  - آکادمی دیپلماتیک وزارت امور خارجه قرقیزستان
  - موسسات علمی- پژوهشی زیر نیز در بیشکک قرار دارد:
  - انستیتوی مطالعات راهبردی
  - انستیتوی تاریخ و ...
- دو کتابخانه بزرگ قرقیزستان یعنی کتابخانه ملی قرقیزستان و کتابخانه سراسری عمومی در بیشکک قرار دارد.

◆ اقوام ساکن در بیشکک

ترکیب جمعیتی اقوام مختلف ساکن در قرقیزستان وبه طور عمده در شهر بیشکک به این شرح است قوم قرقیز: ۶۶،۲٪ روس: ۲۳٪، ایغور ۱،۶٪، تاتار: ۱،۵٪، کره ای: ۱،۴٪، ازبک: ۱،۴٪، قزاق: ۱،۱، اوکراینی ۱٪، دونگان: ۰،۵٪